

Lecturi suplimentare – cls a V-a

PUIUL

de Ioan Alexandru Bratescu-Voinesti

Intr-o primavara, o prepelita aproape moarta de oboseala — ca venea de departe, tocmai din Africa — s-a lasat din zbor intr-un lan verde de grau, la marginea unui lastar. Dupa ce s-a odihnit vreo cateva zile, a inceput sa adune betigase, foi uscate, paie si fire de fan si si-a facut un cuib pe un mosoroi de pamant, mai sus, ca sa nu i-l inece ploile; pe urma, sapte zile de-a randul a ouat cate un ou, in tot sapte oua mici ca niste cofeturi si a inceput sa le cloceasca. Ai vazut cum sta gaina pe oua? Asa sta si ea, doar ca ea in loc sa stea in cotet, sta afara in grau; si ploua, ploua de varsa si ea nu se misca, ca nu cumva sa patrunza o picatura de ploaie la oua. Dupa trei saptamani i-au iesit niste pui draguti, nu goi ca puii de vrabie, imbracati cu puf galben ca puii de gaina, dar mici, parca erau sapte gogosi de matase, si au inceput sa umble prin grau dupa mancare.

Prepelita prindea cate o furnica, ori cate o lacusta, le-o firimitea in bucatele mici, si ei, pic! pic! pic! cu cioculetele lor, o mancau numaidecat. Si erau frumosi, cuminti si ascultatori; se plimbau primprejurul mamei lor si cand ii striga: “Pitpalac!” repede veneau langa ea.

Odata, prin iunie, cand au venit taranii sa secere graul, al mai mare dintre pui n-a alergat repede la chemarea ma-sii, si cum nu stia sa zboare, hat! l-a prins un flacau sub caciula. Ce frica a patit cand s-a simtit strans in palma flacaului, numa, el a stiut; ii batea inima ca ceasornicul meu din buzunar; dar a avut noroc de un taran batran, care s-a rugat pentru el:

— Lasa-l jos, ma Marine, ca e pacat de el, moare. Nu-l vezi ca de- abia e cat luleaua?!

Cand s-a vazut scapat, fuga speriat la prepelita sa-i spuie ce-a patit. Ea l-a luat, l-a mangaiat si i-a spus:

— Vezi ce va sa zica sa nu ma asculti? Cand te-i face mare, o sa faci cum ai vrea tu, dar acum, ca esti mic, sa nu iesi niciodata din vorba mea, ca poti sa patesti si mai rau. Si asa traiau acolo linistiti si fericiti. Din seceratul graului si din ridicarea snopilor se scuturasera pe miriste o groaza de boabe cu care se hraneau si, macar ca nu era vreo apa prin apropiere, nu sufereau de sete, ca beau dimineata picaturi de roua de pe firele de iarba. Ziua, cand era caldura mare, stau la umbra in lastar; dupa-amiaza, cand se potolea vipia, ieseau cu totii pe miriste; iar in noptile racoroase se adunau gramada, ca sub un cort, sub aripile ocrotitoare ale prepelitei.

Incet-incet puful de pe ei s-a schimbat in fulgi si in pene, si cu ajutorul mamei lor au inceput sa zboare. Lectiile de zbor se faceau dimineata spre rasaritul soarelui, cand se ingana ziua cu

noaptea, si seara in amurg, caci ziua era primejdios din pricina heretilor, care dadeau tarcoale pe deasupra miristii.

Mama lor ii aseza la rand si ii intreba: “Gata?” “Da”, raspundeau ei. “Una, doua, trei!” Si cand zicea “trei”, frrr! zburau cu totii de la marginea lastarului tocmai colo langa cantonul de pe sosea si tot asa indarat. Si mama lor le spunea ca-i invata sa zboare pentru o calatorie lunga, pe care trebuiau s-o faca in curand, cand o trece vara. “Si o sa zburam pe sus de tot, zile si nopti, si o sa vedem dedesubtul nostru orase mari si rauri, si marea.”

Intr-o dupa-amiaza pe la sfarsitul lui august, pe cand puii se jucau frumos in miriste imprejurul prepelitei, aud o caruta venind si oprindu-se in drumeagul de pe marginea lastarului. Au ridicat toti in sus capetele cu ochisorii ca niste margele negre si ascultau. “Nero! inapoi!” s-a auzit un glas strigand. Puii n-au priceput; dar mama lor, care intelesese ca e un vanator, a ramas incremenita.

Scaparea lor era lastarul, dar tocmai dintr-acolo venea vanatorul. Dupa o clipa de socoteala, le-a poruncit sa se pituleasca jos, lipiti cu paman-tul, si cu nici un pret sa nu se miste.

— Eu o sa zbor; voi sa ramaneti nemiscati; care zboara, e pierdut. Ati inteles?

Puii au clipit din ochi c-au inteles si au ramas asteptand in tacere. Se auzea fasaitul unui caine care alerga prin miriste si din cand in cand glasul omului:

— Unde fugi? inapoi, Nero!

Fasaitul se apropie — uite cainele: a ramas impietrit cu o laba in sus, cu ochii tinta inspre ei.

— Nu va miscati, le sopteste prepelita si se strecoara binisor mai departe. Cainele paseste incet dupa ea. Se apropie grabit si vanatorul. Uite-l: piciorul lui e acum asa de aproape de ei, incat vad cum i se urca o furnica pe carambul cizmei. Vai! cum le bate inima. Dupa cateva clipe prepelita zboara ras cu pamantul, la doi pasi de la botul cainelui, care o urmareste; vanatorul se departeaza strigand: “Inapoi! inapoi!” Nu poate trage, de frica sa nu-si impuste cainele; dar prepelita se preface asa de bine ca e ranita, incat cainele vrea cu orice pret s-o prinda; iar cand socoteste ea ca e in afara de bataia pustii, zboara repede spre lastar. In vremea asta puiul al mai mare, in loc sa stea nemiscat ca fratii lui, dupa cum le poruncise ma-sa, zboara; vanatorul ii aude paraitul zborului, se intoarce si trage. Era cam departe. O singura alica l-a ajuns la aripa. N-a picat, a putut zbura pana in lastar; dar acolo, de miscarea aripii, osul — la inceput numai plesnit — s-a crapat de tot, si puiul a cazut cu o aripa moarta. Vanatorul, cunoscand desimea lastarului si vazand ca trasese intr-un pui, nu s-a luat dupa dansul, socotind ca nu face truda de a-l cauta prin lastar. Ailalti pui nu s-au miscat din locul unde-i lasase prepelita. Ascultau in tacere. Din cand in cand se auzeau pocnete de pusca si glasul vanatorului strigand “Apporte!” Mai tarziu caruta s-a indepartat inspre vanator pe drumeagul lastarului; incet-incet pocnetele si strigatele s-au pierdut, s-au stins, si in tacerea serii care se lasa nu se mai auzea decat cantecul greierilor; iar cand s-a innoptat si rasarea luna dinspre Cornatel, au auzit deslusit glasul mamei lor chemandu-i din capul miristii: “Pitpalac! pitpalac!” Repede au zburat inspre ea si au gasit-o. Ea i-a numarat: lipsea unul.

— Unde e nenea?

— Nu stim, a zburat. Atunci prepelita disperata a inceput sa-l strige tare, mai tare, ascultand din

toate partile. Din lastar i-a raspuns un glas stins: “Piu! piu!”... Cand l-a gasit, cand i-a vazut aripa rupta, a inteles ca era pierdut; dar si-a ascuns durerea, ca sa nu-l deznadajduiasca pe el... D-atunci au inceput zile triste pentru bietul pui; se uita cu ochii plansi cum fratii lui se invatau la zbor dimineata si seara; iar noaptea, cand ailalti adormeau sub aripa mamei, el o intreba cu spaima:

— Mama, nu e asa ca o sa ma fac bine? Nu e asa c-o sa merg si eu sa-mi arati cetati mari si rauri, si marea?

— Da, mama, raspundea prepelita, silindu-se sa nu planga.

Si a trecut vara. Au venit taranii cu plugurile de au arat miristea; prepelita s-a mutat cu puii intr-un lan de porumb de alaturi; dar peste catava vreme au venit oamenii de au cules porumbul, au taiat cocenii si au intors locul; atunci s-a mutat in niste parloage din marginea lastarului. In locul zilelor mari si frumoase au venit zile mici si posomorate, a inceput sa cada bruma si sa se rareasca frunza lastarului. Pe inserate se vedeau randunici intarziate zburand in rasul pamantului, ori palcuri de alte pasari calatoare, iar in tacerea noptilor friguroase se auzeau strigatele cocorilor, mergand toate in aceeasi parte, catre miazazi. In inima bieteii prepelite era o lupta sfasietoare. Ar fi vrut sa se rupa in doua: jumătate sa plece cu copiii sanatosi, care sufereau de frigul toamnei inaintate, iar jumătate sa ramaie cu puiul schilod, care se agata de ea cu disperare. Suflarea dusmanoasa a crivatului, pornita fara veste intr-o zi, a hotarat-o. Decat sa-i moara toti puii, mai bine numai unul — si fara sa se uite inapoi, ca sa nu-i slabeasca hotararea, a zburat cu puii zdraveni, pe cand al ranit striga cu deznadejde:

— Nu ma lasati! Nu ma lasati!

A incercat sa se tarasca dupa ei, dar n-a putut, si a ramas in loc, urmarindu-i cu ochii pana au pierit in zarea dinspre miazazi. Peste trei zile, toata preajma era imbracata in haina alba si rece a iernii. Dupa o ninsoare cu viscol, urma un senin ca sticla, aducand cu dansul un ger aprig. La marginea lastarului, un pui de prepelita, cu aripa rupta, sta zgribulit de frig. Dupa durerile grozave de pana adineaori, urmeaza acum o piroteala placuta. Prin mintea lui fulgera crampeie de vedenii... miriste... un caramb de cizma pe care se urca o furnica... aripa calda a mamei. Se clatina intr-o parte si intr-alta, si pica mort, cu degetele ghearei impreunate ca pentru inchinaciune.

Legenda rândunicăi

de Vasile Alecsandri

Rândunică, rândunea
Ce bați la fereastra mea?
Du-te-ți pune rochița,
Că te arde arșița,
Te suflă vântoaietele
Și te udă ploaiele.
Mergi în câmpul înverzit,
Că rochița a-nflorit
Și o calcă turmele
Și o pasc oițele.
(Cântec popular)

I

Când se născu pe lume voioasa Rândunică,
Ea nu avea făptură ș-aripi de păsărică,
Fiind al cununiei rod dulce, dezmiertat,
Copilă drăgălașă de mare împărat.
Dar fost-a o minune frumoasă, zâmbitoare,
Sosită printre oasneni ca zâmbetul de soare,
O gingașă comoară formată din senin,
Din raze, din parfumuri, din albul unui crin,
Și maica sa duioasă, privind-o, se temea
Să nu dispară-n aer sub forma de o stea.

O zână coborâtă din zodia cerească
Veni să o descânte, s-o legene, s-o crească,
Să-i deie farmec dulce, podoabe, scumpe daruri,
S-o apere-n viață de-a zilelor amaruri.
Ea-i puse-o scăldătoare cu apă ne-ncepută,
De ploaie neatinsă, de soare nevăzută,
Și-n apa încălzită cu lemn mirositor
O trestie, un fagur ș-o floare de bujor,
Menind prin șoapte blânde copila să devie

Năltuță, mlădioasă ca trestia verzie,
La grai ca mierea dulce, la chip fermecătoare
Și ca bujorul mândru de ochi atrăgătoare.
Apoi zâna-i aduse o dalbă de rochiță,
Din raze vii țesută, cu stele prin altiță,
Și-i zise: "De-ți e gândul să ai parte de bine,
Rochița niciodată să n-o scoți de pe tine,
Și cât vei fi al lumii frumos, iubit odor,
Să fugi în lumea-ntreagă de-al luncii zburător,
Căci el țintește ochii și dorurile sale
Pe oricare funtă cu forme virginale,
Pe dalbele copile, a dragostei comori,
Ce-s jumătate fete și jumătate flori,
Pe zânele născute în atmosfera caldă,
Ce sub văpaia lunii în lacuri lin se scaldă,
Și chiar pe luna plină de o lumină moale,
Ce-atinge iarba verde cu albele ei poale".

II

Copila descântată de zâna ei cea bună
Creștea-ntr-o ziuă numai cât alta într-o lună,
Ș-a sale brățișoare, ș-a sale mici picioare
Aveau, fiind în leagăn, mișcări de aripioare;
Iar când ieși din cuibul în care înflorise
Ca roza dintr-un mugur cu foile deschise,
Când umbra sa vioaie, plutind sub cer senin,
Putea să se măsoare pe umbra unui crin,
Mult îi plăcea copilei s-alunge rândunele
Ce lunecau prin aer și o chemau la ele,
S-alerge pe sub bolta bătrânilor arini,
Cercând să prindă-n iarbă a razelor lumini,
Să fugă rătăcită de-a lung, de-a lung pe maluri
Atrasă-n cursul apei de-a râurilor valuri,
Și-n cale-i să s-oprească, uimită, încântată
De dulcea armonie naturii deșteptată.

Atunci pe nesimțite un glas de zburător
Îi tot fura auzul șoptindu-i, plin de dor:
"Atât ești de frumoasă la chip și la făptură,

Că nopții dai lumină, și iernii dai căldură,
Și orbilor din umbră dai ochi să te admire,
Și morților grai dulce să spuie-a lor simțire.
Ah! părul tău lung, negru, ca aripa corbie,
Cu-a lui întunecime ar face nopți o mie,
Și chipul tău ce fură chiar ochii de copile
<http://Versuri.ro/w/gfldhm>
Din alba lui splendoare ar face mii de zile!
Ah! buzele-ți rotunde, cu râs înveselite,
Se par două cireșe în soare pârguite,
Și mijlocu-ți de-albină sub vălul tău de aur
Se leagănă prin aer precum un verde laur;
Iar ochii tăi, luceferi cu tainice luciri,
Răsfrâng toată văpaia cereștilor iubiri
Ce ai aprins în inimi când te-ai ivit pe lume
Tu, zână fără seasnă, minune fără nume! "

Copila, cu uimire, îl asculta zâmbind...
Apoi, cătând în urmă-i, se depărta fugind,
Lilie zburătoare, de fluturi alungată,
Care-i formau pe frunte o salbă-naripată.

III

Visează luna-n ceruri!... sub visul cel de lună
Flori, ape, cuiburi, inimi visează împreună.
Nici o mișcare-n frunze, și nici o adiere
Nu tulbură în treacăt a nopții dulci mistere.
Albina doarme-ascunsă în macul adormit,
Bătlanul printre nuferi stă-n labă neclintit,
Și raza argintie din stele dezlipită
Căzând, săgeată lungă, prin umbra tainuită,
Se duce de aprinde vâpăi tremurătoare
În albele șiraguri de rouă lucitoare.

Dar cine-acum, ca raza, în lumea nopții zboară?
Ce umbră, cu sfială, prin arbori se strecoară
Și merge drept la malul pârăului din vale?
Oprindu-se-ngrijită ades în a sa cale,
Ea vine lângă apă, cu drag la ea privește

Și, singură-n răcoare, de baie se gătește.
O! dalbă feerie! divină încântare!...
Rochița de pe umeri alunecă, dispăre,
Și lumii se arată minunea cea mai rară,
Albind ca faptul zilei în zi de primăvară!
Toți ochii de luceferi, de păsări și de flori,
Loviți ca de lumina rozatică din zori,
S-aprind de-o scânteiere ce-n inimă pătrunde...
Dar juna-mpărăteasă în apă se ascunde.
Ferice, dezmiardată de unda răcoroasă,
Ea-noată cu-o mișcare alene, voluptoasă,
Lăsând ca să albească prin valul de cristal
Frumoasa rotunzime a sânu-i virginal.
Și iarba de pe maluri se pleacă s-o privească,
Și trestia se-ndoaie voind ca s-o oprească,
Și apa-n vălurile de aur se-ncrețește,
Și nufării se mișcă, bătlanul se trezește,
Pădurea cântă imnuri, și luna amoroasă
Revarsă pe copilă o mantie-argintoasă.

Acum pe lângă trestii ea lunecă ușor
Și, vrând la mal să iasă, pătrunsă de-un fior,
Pe sânu ei ud încă ea părul își adună,
Se oglindește-n apă, se oglindește-n lună,
Și umbra-i diafană cu formele-i rotunde
În lină îngânare se clatină pe unde.

IV

Cocoșu-n depărtare intonă o fanfară!
Copila cu grabire din valuri iese-afară.
Ah! unde-i e rochița și unde-al ei noroc?...
Ea vede zburătorul cu ochii mari de foc
Ce vine și-o cuprinde cu brațele-ntr-o clipă;
Dar grabnic se aude un freasnăt de aripă,
Și dalba-mpărăteasă, din brațe-i dispărând,
Se schimbă-n rândunică și fuge-n cer zburând!

Atunci și-a ei rochiță, nălțându-se în vânt,
Topitu-s-a în ploaie de raze pe pământ,

Și pân-în faptul zilei crescut-au flori din ele,
Odoare-a primăverii: Bochifi-de-rândunele!...

Cărăbușul de aramă

de Lucian Blaga

Din belșugul de verdeață
cărăbușul de aramă
vine din turnătoria
verii, să-l luăm în seamă.

Zgomotos ca o reptilă
printre vreascuri se avîntă,
să arate că-i din lumea
celor ce nu prea cuvîntă.

Prinse veste de viața
ce se-ncinge, rug, în umbra
unde ne-am întins, tu basmul,
eu ardorile și țundra.

Cărăbuș te ia cu iureș.
Te încearcă pe la glezne.
Îl alungi, el vine iarăși.
Pe-altă parte e mai lesne.

Ca suveica rîndunica
țese pînzele de vară.
Ah, ce cald e! Va să plouă
ecvatorial pe seară.

Susur mare de lăcuste
și de gaze fără număr.
Cărăbușul de aramă
s-a oprit pe caldu-ți umăr.

Mișcă? Stă să-nchege ganduri?
Se destinde? Se descaltă?
Parc-ar ști că de pe umăr
numai zborul mai înalță.

Și o ia către stăpînul
iulie, cuptorul - astru,
să ne ducă fericirea
spre uitare în albastru.

Ce te legeni?...

de Mihai Eminescu

- Ce te legeni, codrule,
Fără ploaie, fără vânt,
Cu crengile la pământ?
- De ce nu m-aș legăna,
Dacă trece vremea mea!
Ziua scade, noaptea crește
Și frunzișul mi-l rărește.
Bate vântul frunza-n dungă -
Cântăreții mi-i alungă;
Bate vântul dintr-o parte -
Iarna-i ici, vara-i departe.
Și de ce să nu mă plec,
Dacă păsările trec!
Peste vârf de rămurele
Trec în stoluri rîndurile,
Ducând gândurile mele
Și norocul meu cu ele.
Și se duc pe rînd, pe rînd,
Zarea lumii-ntunecînd,
Și se duc ca clipele,
Scuturînd aripele,
Și mă lasă pustiit,

Vestejit și amorțit
Și cu doru-mi singurel,
De mă-ngân numai cu el!